

УДК 378.048.2

Дисертація PhD – фрагмент формування фрактальної динамічної наукової картини світу знань

І.М. КОЗУБЦОВ

Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя, Україна,
E-mail: kozubtsov@mail.ru

Авторське резюме

Досліджено структуру дисертаційної роботи – кваліфікаційної роботи майбутнього доктора філософії. Встановлено прямий і важливий зв'язок дисертації з системою формування фрагмента фрактальної динамічної наукової картини світу знань. Цей зв'язок необхідний для підсилення ролі формування науково-педагогічних знань.

Ключові слова: аспірантура, дисертація, наука, філософія освіти, освіта, наукова галузь, наукова спеціальність, динамічна наукова картина світу знань.

Thesis PhD as the fragment of forming of fractal dynamic scientific picture of the world of knowledge

I.M. KOZUBTSOV

Zaporozhya national technical university, Zaporozhye, Ukraine, E-mail: kozubtsov@mail.ru

Abstract

Investigational structure of dissertation work – qualifying work of future Ph.D. Direct and important connection of dissertation is set with the system of forming fragment of fractal dynamic scientific picture of the world of knowledges. Introduction of subsection of method of forming of scientifically pedagogical knowledges.

Keywords: aspirantura, dissertation, science, philosophy of education, education, scientific industry, scientific speciality, dynamic scientific picture of the world of knowledges.

Постановка проблеми. Ще за часів ВАК СРСР розроблено основні вимоги щодо структури дисертацій та авторефератів дисертацій, яких повинні дотримуватися здобувачі наукових ступенів. Оскільки дисертація є кваліфікаційною працею, її оцінюють не лише за теоретичною науковою цінністю, актуальністю теми і практичним значенням отриманих результатів, але й за рівнем виконання тих вимог, які постійно змі-

нює ВАК України до змісту, структури дисертації та її оформлення. У дисертації треба стисло, логічно й аргументовано викладати основні кваліфікаційні ознаки дослідження: мету, завдання, наукову новизну, методологію, зміст і достовірність результатів дослідження, практичну й економічну значущість, висновки, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтологій.

© І.М. Козубцов, 2013

Аналізуючи числені дисертаційні роботи, нами встановлено важливу наукову проблему нерозуміння аспірантами (ад'юнктами) ключової ролі підрозділів дисертації. Внаслідок цього ними не приділяється значної уваги при їх написанні, а отже, порушується формування динамічної наукової картини світу знань.

Квінтесенція аналізу останніх досліджень та публікацій за проблемою дослідження. До останніх досліджень, які відображали сутність збуреного питання, слід віднести розгляд дисертації як засобу формування науково-педагогічним працівником системи нових знань у навчальному процесі [4], що носить міждисциплінарний характер [1]. Застосування системного підходу до структури дисертації дозволив нам адаптувати ідею для магістерських дисертацій [5]. З.В. Партико в науковій статті [7] розглядає актуальну проблему: «Що захищаємо: дисертації в цілому чи лише положення для захисту», таким чином, наближаючись до проблеми нашого дослідження. Невирішеними питаннями є розгляд ролі розділів дисертації PhD як фрагмента формування фрактальної динамічної наукової картини світу знань.

Метою дослідження є розгляд ролі структури дисертації PhD як фрагмента формування фрактальної динамічної наукової картини світу знань.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо основні поняття дослідження.

Дисертація (лат. *dissertatio* – дослідження, міркування) – наукова кваліфікаційна праця, що пройшла попередню експертизу і подана до захисту на здобуття наукового ступеня в спеціалізованій ученій раді. Головною метою дисертації та автореферату з погляду філософії науки (шифр спеціальності 09.00.09.) є синтез цілісної наукової картини світу знань (НКСЗ) в науковому суспільстві. Ідеологію синтезованої єдності НКСЗ представлено на рис. 1.

У пункті «Зв'язок теми роботи із науковими програмами, планами, темами», як правило, пов'язується з державними програмами або проблемами, що дає можливість аспіранту (ад'юнкту) пояснити суспільству актуальність та необхідність даного рішення. Складніше діяти тим аспірантам (ад'юнктам), що працюють над ініціативними роботами. Пункти «Об'єкт дослідження» та «Предмет дослідження» є концептуальними пунктами дисертації, які визначають місце дисертаційного дослідження в НКСЗ. Встановлено, що більшість аспірантів (ад'юнктів) не розуміють ролі цих пунктів, а тому трактують їх як процес що породжує наукову проблему і є суперечливими з поняттям пізнання навколишнього світу. Ця розбіжність підтверджується сутністю філософського поняття категорії новизни дисертаційної роботи. Новизна роботи і проблема роботи є різними категоріями. Будь-яке рішення з погляду пізнання навколишнього світу можна розглядати як нове.

З погляду вимог до дисертаційної роботи

має формуватися проблема, а не пізнання. Це на практиці суперечить поняттю новизни.

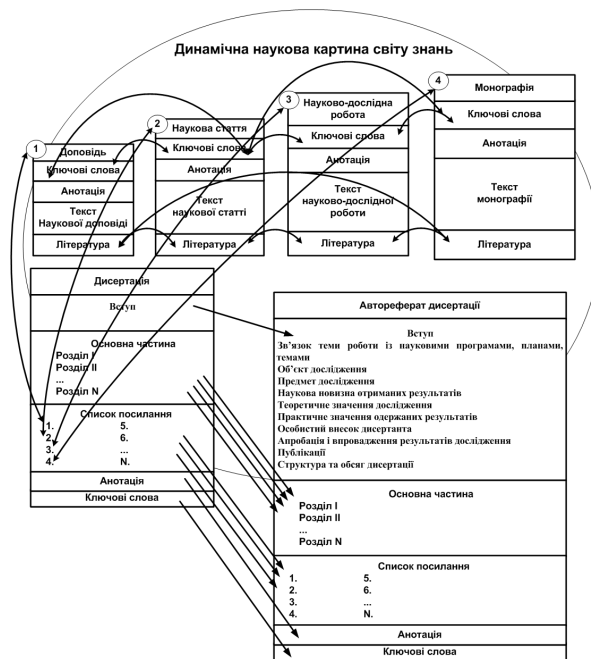

Рис. 1. Концептуальна єдність картини світу знань фрактала дисертації.

Пункт «Наукова новизна отриманих результатів» заслуговує окремого і детального висвітлення в окремій науковій статті. Цікавим риторичним питанням «Що захищаємо: дисертації в цілому чи лише положення для захисту» розглядає доктор філологічних наук, професор Зіновій Васильович Партико в науковій статті [7]. Іншу точку зору має Михайло Олександрович Розов – доктор філософських наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту філософії РАН, спеціаліст у галузі епістемології та філософії науки, у статті [9] стверджує: наука заснована на усвідомленні нашого незнання. Розов вводить принцип Гійома. По суті, він стверджує: наука основана на осмисленні нашого незнання. Без сумніву виникають логічні питання: «А як зафіксувати те, що ще не стало надбанням знання». Оскільки нові знання є новими, то про них нічого не можна сказати. І є абсурдним заперечення вчених з низькою мораллю і етикою про відсутність новизни в дисертації. Розов акцентує, що: незнання визначається рівнем розвитку науки і культури, знання і методів його отримання. Його сферу можна зафіксувати – і треба відрізнити від сфери невідання. Останнє – це те, про що ми дійсно не можемо сказати нічого конкретного. Він це пояснює наступним чином. У даному контексті нас цікавлять не межі ерудиції окремої людини, а межі пізнання, задані рівнем розвитку науки і культури. На цьому рівні ми здатні сформулювати певну кількість питань, завдань, проблем – це й утворює сферу незнання. Все, що незрозуміле для нас, – не є незнанням,

це сфера нашого невідання. Образно виражаються, невідання – це те, що визначене для Бога, але не для нас. Так, Демокрит не знав точних розмірів своїх атомів, але міг, у принципі, сформулювати питання пошуку незнання. Проте він не відав про спин електрона або про принцип Паулі. Отже, питання дослідження новизни дисертаційного дослідження є актуальним. Роль пункту «Теоретичне значення дослідження» полягає в розкритті перспективних напрямів подальших досліджень. Отриманий дисертантом результат носить теоретичний характер без практичного впровадження, який описується в пункті «Практичне значення одержаних результатів». Практичне впровадження, на наш погляд, не має бути першочерговою перепоною у відмові дисертанту в прийнятті роботи до захисту спеціалізованою вченою радою. Світова історія науки має переконливі факти, коли результат теоретичного значення впроваджувався в практику більш, ніж через століття. В такому випадку сам дисертант не міг пересвідчитися в значимості його роботи. Власне, держава має стати головним інвестором впровадження результатів дисертаційних досліджень у практику. Пункт «Особистий внесок дисертанта» розкриває наочно сутність внеску дисертанта у розвиток філософії науки, що є науковою спеціальністю (шифр 09.00.09). Відповідно до прийнятої НКСЗ внесок дисертанта є процесом, що змінює її. Як наслідок, статична НКСЗ перетворюється на динамічну.

Роль «Апробації і впровадження результатів дослідження» полягає в розширенні цільової аудиторії науковців, які займаються або в перспективі будуть займатися дослідженнями в даному напрямі. Апробація у вигляді обговорення на наукових конгресних заходах сприяє вибору єдиного філософського термінологічного апарату, зрозумілого всім. В результаті дисертаційного дослідження [6] нами встановлено відсутність ДСТУ класифікації наукових конгресних заходів в Україні. В пункті «Публікації» доречно здобувачеві в табличній або у вигляді рисунка 1 зобразити наочно результат наукового опублікування результатів дисертаційного дослідження. Така наочність сприятиме повністю уявити цілісність синтезу НКСЗ з наукових публікацій автора всім категоріям учених. Пункт «Структура та обсяг дисертації» сприяє формуванню наочного уявлення про структуру та взаємозв'язки в дисертації. Продемонструємо на прикладі дисертаційного дослідження [6], структурно представимо її на наступному фрагменті рис. 2.

Дисертант удосконалює «теорію і методику професійної освіти» (шифр спеціальності 13.00.04) аспірантів, яка коригує «філософію освіти» (шифр спеціальності 09.00.10). Отже, наукова спеціальність «теорія і методика професійної освіти» має складний закономірний зв'язок, який ховався від людського погляду. Завдяки використанню алегоричної міждисциплінарної призми [10] нам вдалося отримати згаданий новий науковий позитивний соціальний ефект.

Відкидання будь-якої зі складових приводить до згаданого раніше ефекту руйнування працездатності системи в цілому. В даному випадку очевидно-логічним шляхом приходимо до висновку, що дисертаційне дослідження [6] перестає існувати в тому вигляді, яке було заплановане автором. Отриманий парадоксальний ефект приводить до неможливості захисту дисертаційної роботи, оскільки вона не відповідає вимогам класифікаційної ознаки наукової спеціальності [8].

Складний міждисциплінарний характер, який неможливо однозначно віднести до класифікації згідно з Переліком [8], в результаті породжує другу проблему необхідності вдосконалення системи класифікації ознак наукового результату, що носить міждисциплінарний характер.

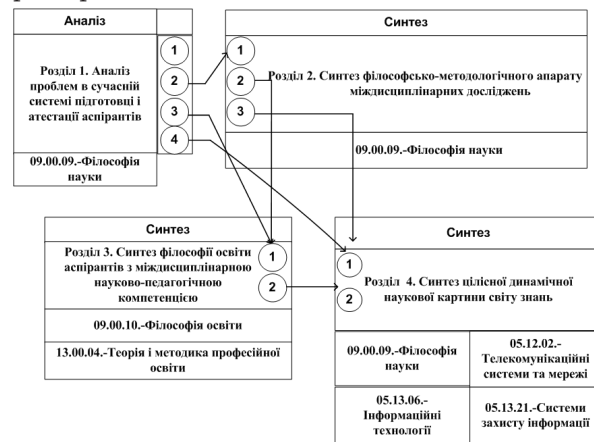

Рис. 2. Структура дисертаційної роботи.

Висновки. Таким чином, розглянута структура дисертаційної роботи, з погляду синтезу цілісної НКСЗ, дозволила встановити: історично складені пункти дисертації не в повній мірі формують цілісну НКСЗ внаслідок нерозуміння аспірантами (ад'юнктами) їх сутності; встановлено прямий зв'язок «філософії науки» (шифр спеціальності 09.00.09) з усіма науковими галузями. В дисертаційному дослідженні це є аналізом; рішення ряду дисертаційних парадоксів авторами запропоновано в роботі [2].

Наукова новизна. Вперше визначено роль основних структурних пунктів дисертації, які безпосередньо впливають на формування цілісної НКСЗ. Представлений наочно синтез структури дисертації сприяє науковому суспільству створити просторову вербально-фізичну НКСЗ. Цим самим створюється аспірантами (ад'юнктами) позитивний соціально-економічний ефект. Запропоноване наочне представлення сприяє спрощенню і прискоренню пошуку оприлюдненого наукового результату суспільством. Прогноз перспективних напрямів дисертаційних досліджень. Перспективним напрямом є деталізований розгляд автореферату дисертації – дзеркало міждисциплінарної науково-педагогічної компетентності вченого, ідея якої обговорювалась на міжнародній конференції [3].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Козубцов И.Н. Диссертация научно-педагогического работника как элемент междисциплинарных исследований [Текст] / И.Н. Козубцов // XVII Международная научно-техническая конференция «Информационные системы и технологии (ИСТ-2011)» (23 апреля 2011 г.). – Нижний Новгород. Нижегородский государственный технический университет им. Р.Е. Алексеева, 2011. – С. 365 – 366. – Формат CD. Электронное издание. Гарнитура Times New Roman. Усл. печ. л. 28,0. Уч.-изд. л. 47,6. Тираж 300 экз. Заказ 2. – ISBN 5-93272-053-0.
2. Козубцов И.Н. Философия решения проблемы парадокса с технической точки зрения [Текст] / И.Н. Козубцов, Л.Ф. Мараховский [Электронный ресурс] // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2013. – №2Sm.. – Режим доступа URL: www.es.rae.ru/mino/160-1247 (дата обращения: 25.02.2013).
3. Козубцов І.М. Автореферат дисертації – дзеркало міждисциплінарної науково-педагогічної компетентності вченого [Текст] / І.М. Козубцов // Сучасні проблеми радіотехніки та телекомунікацій «РТ-2012»: Матеріали 8-ої міжнар. молодіжної наук.-техн. конф., Севастополь 23 – 27 квітня 2012 р. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Севастоп. нац. техн. ун-т; наук. ред. Ю.Б. Гімплевич. – Севастополь: СевНТУ, 2012. – С. 444. – ISBN 978-617-612-014-8.
4. Козубцов І.М. Дисертація – як засіб формування науково-педагогічним працівником системи нових знань в навченому процесі [Текст] / І.М. Козубцов // Сучасні проблеми радіотехніки та телекомунікацій «РТ-2011»: Матеріали 7-ої міжнар. молодіжної наук.-техн. конф., Севастополь 11 – 15 квітня 2011 р. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Севастоп. нац. техн. ун-т; наук. ред. Ю.Б. Гімплевич. – Севастополь: СевНТУ, 2011. – С. 434. – ISBN 978-966-2960-93-8.
5. Козубцов І.М. Магістерська дисертація – як засіб контролю сформованості майбутнього науково-педагогічного працівника [Текст] / І.М. Козубцов, М.О. Масесов, В.В. Куцаєв // VI науково-практичний семінар «Пріоритетні напрямки розвитку телекомунікаційних систем та мереж спеціального призначення» (20 жовтня 2011 р.). – К.: ВІТІ НТУУ «КПІ», 2011. – С. 34 – 37.
6. Козубцов І.М. Філософія формування міждисциплінарної науково-педагогічної компетентності вчених [Текст] / І.М. Козубцов // Наука и образование : сб. тр. Международный научно-методический семинар (13 – 20 декабря 2011 г., ОАЭ г. Дубай) – Хмельницький: Хмельницький національний університет, 2011. – С. 120 – 122. – (укр., рус., англ.). – ISBN 978-966-330-133-4.
7. Партико З.В. Що захищаємо: дисертації в цілому чи лише положення для захисту? [Текст] / З.В. Партико // Атестаційний вісник. – 2012. – № 4 (06). – С. 83-89.
8. Про затвердження Переліку наукових спеціальностей МОНмолодьспорт України; Наказ, Перелік від 14.09.2011 №1057 [Текст] // Офіційний вісник України від 17.10.2011 – 2011 р., №78, стор. 215, стаття 2893, код акту 58517/2011.
9. Розов М.О. Похвала незнанню [Текст] / М.О. Розов // Знання-сила. 2009. – №1. – С. 29 – 38.
10. Kozubtsov I. Fundamentals of building the interdisciplinary prism and filters in scientific and pedagogical aspects [Текст] / I. Kozubtsov, K. Fedorova // «Ғылым және білім» Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің ғылыми-практикалық журналы. Ғылым және білім. 2012. №4 (29) – С. 145 – 151. – ISSN 2305-9397.

Стаття надійшла до редакції 29.09.2013

REFERENCES:

1. Kozubtsov I.N. Dysertaciya naucno-pedagogicheskogo rabotnika kak element mizdiscyplinarnykh issledovaniy (Dissertation of scientifically-pedagogical worker as element of interdisciplinary researches). XVII Mijnarodnaya nauchono-technicheskaja konferenciya «Informacionnyye systemy i tehnologii (IST-2011)» (23 aprelya 2011). Nijny Novgorod. Nijegorodsky gosudarstvennyy technicheskij universytet im. R.E. Alekseeva, 2011. PP. 365 – 366. Format CD. Elektronnoe izdanie. Garnitura Times New Roman. Usl. petch. l. 28,0. Utch.-izd. l. 47,6. Tiraj 300 ekz. Zakaz 2. – ISBN 5-93272-053-0.
2. Kozubtsov I.N., Marahovsky L.F. Filosofiya rescheniya problemy paradoksa s tehniczeskoy tochky zreniya (Philosophy of decision of problem of paradox from the technical point of view). Mijdiscyplinarnye issledovanie v nauke i obrazovanii. 2013. no.2Sm. Regime to access URL: www.es.rae.ru/mino/160-1247.
3. Kozubtsov I.M. Avtoreferat dysertacii – dzerkalo mizdiscyplinarnoyi naukovno-pedagogichnoyi kompetenciyi vchenyh (An abstract of thesis of dissertation is a mirror of interdisciplinary scientifically pedagogical competence of scientist). Sytchasni problemy radiotekhniki ta telekomunikacij «RT-2012»: Materialy 8-oy mijnar. molodijnoyi nauk.-techn. konf., Sevastopol 23 – 27 kvitnya 2012 / M-vo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy, Sevastop. nac. techn. un-t; nauk. red. Yu.B. Gimlevitch. Sevastopol : SevNTU, 2012. PP. 444. ISBN 978-617-612-014-8.
4. Kozubtsov I.M. Dysertaciya – yak zasib formuvannya naukovno-pedagogitchnym pracivnukom systemy novykh znan' v navtchalnomu procesi (Dissertation – as a mean of forming of the system of new knowledges a scientifically pedagogical worker in the taught process). Sytchasni problemy radiotekhniki ta telekomunikacij «RT-2011»: Materialy 7-oy mijnar. molodijnoyi nauk.-techn. konf., Sevastopol 11 – 15 kvitnya 2011 / M-vo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy, Sevastop. nac. techn. un-t; nauk. red. Yu.B. Gimlevitch. Sevastopol : SevNTU, 2011. PP. 434. ISBN 978-966-2960-93-8.
5. Kozubtsov I.M., Masesov M.O., Kucsev V.V. Magisterska dysertaciya – yak zasib kontrolyu sformovanosti maybutn'ogo naukovno-pedagogichnogo pracivnyka (Master's degree dissertation – as control formed of future scientifically pedagogical worker). VI naukovno-praktychny stminar „Prioritetni napryamky rozvitku telekomu-

nikაციyних system ta merej specialnogo pryznatchennya» (20 jovtnya 2011). К.: VITI NTUU «КПІ», 2011. РР.34 – 37.

6. *Kozubtsov I.M.* Filosofiya formuvannya mijdyscyplinaranoi naukovo-pedagogichnoyi kompetenciyi vchenyh (Philosophy of forming of міждисциплінарної scientifically pedagogical competence of scientists). *Nauka i obrazovanie : sb. tr. Mejdunarodnu nauchno-metodichesky seminar, (13 – 20 dekabrya 2011., OAE g Dubai).* Hmelnick : *Hmelnickyy nacionalny universytet*, 2011. РР. 120 – 122. ISBN 978-966-330-133-4.

7. *Partyko Z.V.* Tscho zachytschaemo : dysertacii v zilomu tchu lysche polojennya dlya zachysty? (That protect: dissertations on the whole or only position for defence?) *Atestaciyny visnyk*. 2012. № 4 (06). P. 83-89.

8. Pro zatverdjennya Pereliku naukovyh specialnostey MONmolod'sport Ukraina. Nakaz. Perelik. vid 14.09.2011 №1057 (About claim of List of scientific specialities of Monmolod'sport of Ukraine; Order, List from 14.09.2011 №1057). *Oficiyny visnyk Ukrainy vid 14.09.2011*, no.78, РР. 215, St.2893, kod aktu 58517/2011.

9. *Rozov M.O.* Pohvala neznaniyu (Praise to ignorance). *Znaniye syka*. 2009. №1. P. 29 – 38.

10. Kozubtsov I., Fedorova K. Fundamentals of building the interdisciplinary prism and filters in scientific and pedagogical aspects. «Ғылым және білім» Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің ғылыми-практикалық журналы. Ғылым және білім. 2012. no.4 (29). РР. 145 – 151. ISSN 2305-9397.

Козубцов Ігор Миколайович – кандидат технічних наук

Науковий центр зв'язку та інформатизації Військового інституту телекомунікацій та інформатизації Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»

Адреса: 01011 м. Київ, вул. Московська, 45/1

E-mail: kozubtsov@mail.ru

Kozubtsov Ihor Mykolaiovych – PhD in engineering

A scientific center of connection and informatization of the Military institute of telecommunications and information technology of the National technical university of Ukraine «Kyiv polytechnic institute»

Address: 45/1, Moscow Str., Kyiv, Ukraine, 01011

E-mail: kozubtsov@mail.ru